

Deres referanse: 21/3031

12. november 2021

Høring – forslag om unntak frå kravet om offentlig utlysning av ledige stillingar i staten

Norsk Presseforbund er paraplyorganisasjon for frie redaktørstyrte medier, herunder redaktører, journalister og utgivere, som følger Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for alle som jobber med journalistikk eller bidrar til redaksjonelle produkter i norske medier. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Vi viser til høringsnotatet om endringer i forskrift til lov om statens ansatte (statsansatteloven), og går imot forslaget om å begrense kravet om offentlig utlysning.

1. Innledning

Vi frykter at foreslåtte endringer kan brukes til å uthule offentlighetsprinsippet, og at det legges opp til ansettelser av viktige stillinger hvor det ikke blir offentlige søkerlister. Dette gjelder særlig lederstillinger. Vi mener at det foreslått unntaket for offentlig utlysning for lederstillinger «som typisk ikkje har personalansvar», ikke kan innføres.

2. Kvalifikasjons- og offentlighetsprinsippene

Hovedregelen om at stillingene lyses ut offentlig, og at det lages innstillinger etter statsansatteloven § 5, sikrer at det lages offentlige søkerlister.

Søkerlistene gjør det mulig å drive offentlig kontroll av at det faktisk er den best kvalifiserte søkeren som får en jobb - de forhindrer kameraderi og «gutteklubben-grei»-tendenser. De sikrer muligheten til en offentlig debatt i forkant av viktige statlige ansettelser. Ofte er det personer utenfor forvaltningen som sitter på informasjon som kan belyse om det kan ha blitt lagt vekt på utenforliggende hensyn ved en ansettelse. Søkerlistene har antakelig også en betydelig disiplinerende effekt, vissheten om at det vil være noe åpenhet gjør det mindre aktuelt for noen å legge vekt på utenforliggende hensyn.

Når det nå åpnes for å forskriftsfeste unntak fra prinsippene om offentlig utlysning, reduserer det mulighetene for å drive slik offentlig kontroll. Rett nok er det forutsatt at det kun skal være mulig å tildele faste stillinger, hvis vikariatet vedkommende var i var offentlig utlyst. Men det er ingen tvil om at terskelen for å be om innsyn i søkerlister for vikariater vil være høyere enn for faste stillinger.

Når vedkommende rykker inn i en jobb det er allmenn interesse knyttet til, kan det skje uten at noen utenfor organet er klar over det.

3. Særlig om lederstillinger

Departementet legger til grunn at unntaket fra kravet til offentlig utlysning ikke skal gjelde for lederstillinger (høringsnotatets pkt. 3.2.6), men presiserer at *«med leiarstilling er her ikkje meint stillingar som etter tittelen er leiarstillingar, men som typisk ikkje har personalansvar, slik som fagdirektørar og utgreiingsleiarar.»*

Vi kan ikke forstå hvorfor det skal være et unntak for disse stillingene. Fagdirektører og utredningsledere er svært viktige stillinger, og det er vanskelig å se for seg hvorfor det skal være sterke begrensninger i mulighet for offentlig kontroll ved ansettelsen av slike. Vi mener at også disse stillingene er av en slik art at det alltid må gjennomføres en ny utlysning, med tilhørende mulighet for offentlig kontroll. Lovgiver vurderte disse spørsmålene ved vedtakelsen av statsansatteloven i 2017. Da ble det ikke ansett som nødvendig unntaksadgang generelt. Og for lederstillinger, inkludert de som departementet nå vil ha et unntak for, ble det sagt spesifikt (Prop. 94 L (2016 –2017), pkt. 9.2.2.2): *«Når det gjelder ledige lederstillinger, mener departementet at det ikke bør være adgang til å unnlate kunngjøring eller bare foreta intern kunngjøring i forbindelse med omstilling. Bred rekruttering av lederstillinger er et så viktig prinsipp at disse stillingene alltid må lyses ut offentlig.»*

Det ble også slått fast: *«Dersom det fastsettes mange unntak fra kravet om offentlig kunngjøring av ledige stillinger vil dette kunne bidra til å uthule kvalifikasjonsprinsippet.»*

Det kan ikke være noen mulighet til å omgå kvalifikasjons- og offentlighetsprinsippet for noen lederstillinger i det offentlige. Det bør også utvises stor forsiktighet med å gi unntak for andre stillinger. I sum vil alle slike unntak til slutt uthule de overordnede prinsippene, selv om intensjonene ved unntakene i seg selv er gode.

Med vennlig hilsen
for Norsk Presseforbund

generalsekretær

Norsk Redaktørforening

generalsekretær

Norsk Journalistlag

leder